

Przegląd Zachodni nr 2,2020

Dominika Gortych

Słowa kluczowe: literatura postenerdowska, przełom 1989/1990 w literaturze współczesnej, neonazizm, zjednoczenie Niemiec, literatura jako część dyskursu publicznego

Celem niniejszego artykułu jest rekonstrukcja obrazu ruchu neonazistowskiego w Niemczech wschodnich w latach 1990-2015 w oparciu o wybrane teksty literatury postenerdowskiej. Podstawę analizy stanowią dwa debiuty prozatorskie z lat 2017 i 2018: *Als ich mit Hitler Schnapskirschen aß* autorstwa Manji Präkels (ur. 1974), oraz *Mit der Faust in die Welt schlagen* Lukasa Rietzschela (ur. 1994).

Materiał ten uzupełniają aktualne studia socjologiczne i politologiczne, poświęcone sytuacji mieszkańców nowych krajów związkowych oraz współczesnemu rasizmowi i ksenofobii. Przedstawioną analizę oparto na paradygmacie kulturoznawczym w badaniach literaturoznawczych. Główna teza studium, mówiąca o wpływie autorytarnego systemu państwowego NRD oraz wynikających z niego negatywnych wzorców socjalizacji na rozwój i wzmocnienie postaw antydemokratycznych, znajduje potwierdzenie w światach konstruowanych w analizowanych powieściach i biografiach ich głównych postaci. Ułomność obywatelska i brak komunikacji międzypokoleniowej, wynikające m.in. ze strachu przed odpowiedzialnością historyczną, skutkują załamaniem się porządku świata i egzystencji pokoleń dojrzewających po upadku Muru Berlińskiego. To natomiast dowodzi wysokiej aktualności problematyki zjednoczeniowej także dzisiaj, czyli trzydzieści lat po przełomie 1989/1990 r.

Autorka podejmuje próbę prześledzenia i przeanalizowania powyższych procesów w literackich formach narracyjnych

Norbert Honka

Słowa kluczowe: samorząd terytorialny, gmina, powiat, kraj związkowy, federacja

Samorząd terytorialny jest w Niemczech jedną z najważniejszych instytucji demokratycznego państwa prawa. Jego pozycja i rola została w zasadzie ukształtowana bezpośrednio po zakończeniu II wojny światowej. Celem niniejszego artykułu jest próba

przedstawienia i dokonania oceny przemian ustrojowo-strukturalnych zachodzących w niemieckim samorządzie terytorialnym w ciągu 30. Letniego okresu pojednoczeniowego.

Hipotezą niniejszego studium jest stwierdzenie, że: przemiany ustrojowo-strukturalne niemieckiego samorządu terytorialnego w ostatnich 30 latach zmierzają bardziej w kierunku u efektywnienia działań jego organów i instytucji oraz do wzmocnienia i pogłębienia demokracji, oddziaływania na władzę niż do sformowania ujednoczonego prawa i modelu samorządu terytorialnego.

Zagadnienie przemian ustrojowo-strukturalnych niemieckiego samorządu terytorialnego można poddać analizie zarówno z punktu widzenia nauk o polityce, nauk prawnych, nauk historycznych i nauk geograficznych. Pozwala na to wielowymiarowa i różnorodna materia tego zagadnienia. W związku z tym w czasie prowadzenia prac zastosowano metody właściwe naukom historycznym, metodę statystyczną, metodę analizy systemowej, metodę instytucjonalno-prawną, metodę decyzyjną oraz metodę dedukcyjną oraz techniki badawcze czyli badanie dokumentów, analizę i krytykę istniejącego piśmiennictwa oraz wtórną analizę wyników badań przeprowadzonych przez innych autorów.

W toku prowadzonej eksploracji stwierdzono, że przemiany ustrojowo-strukturalne niemieckiego samorządu terytorialnego jakie zachodziły w toku reform pojednoczeniowych nie doprowadziły do powstania jednolitego ustawodawstwa samorządowego dla całego państwa, mimo podobieństwa wielu rozwiązań prawnych. Przemiany te służyły efektywniejszemu zarządzaniu różnego rodzaju form samorządności terytorialnej, rozwojowi demokracji i lepszemu wpływowi obywateli na władzę.

Adam Kirpsza

Słowa kluczowe: Unia Europejska, Niemcy w Unii Europejskiej, Rada Unii Europejskiej, proces legislacyjny UE, sukces w UE, głosowania w Radzie

Celem artykułu jest weryfikacja empiryczna hipotezy, wyprowadzonej z teorii siły głosu, stanowiącej, że Niemcy są hegemonem w Radzie UE, który w największym stopniu determinuje wyniki negocjacji w tej instytucji oraz jest najbardziej skuteczny w realizacji swoich preferencji. Twierdzenie to - silnie zakorzenione w literaturze naukowej oraz opinii publicznej - przetestowano poprzez analizę sukcesu państw członkowskich, w tym Niemiec, w Radzie, mierzonego odsetkiem kontestacji (sprzeciwów lub wstrzymania się od głosu) zgłoszonych przez nie w głosowaniach nad aktami ustawodawczymi UE w latach 2009-2019.

Do tego celu użyto trzech technik statystycznych: statystyki opisowej, regresji liniowej oraz skalowania wielowymiarowego.

Ogółem, hipoteza o hegemonii Niemiec nie została potwierdzona. Wręcz przeciwnie, kraj ten okazał się jednym z najmniej skutecznych państw w Radzie. Taka konkluzja wypływa z następujących wyników.

Po pierwsze, analiza statystyki opisowej wykazała, że Niemcy są jednym z państw, które najczęściej przegrywają głosowania w Radzie. Po drugie, analiza regresji liniowej dowiodła, że sukces Niemiec w Radzie jest istotnie statystycznie niższy od pozostałych państw. W efekcie kraj ten znajduje się w wąskim gronie trzech największych przegranych w tej instytucji. Po trzecie, analiza skalowania wielowymiarowego ujawniła, że Niemcy mają poważne trudności z budowaniem koalicji wygrywających oraz mniejszości blokujących w Radzie, gdyż nie posiadają w zasadzie żadnego stałego lub bliskiego koalicjanta. Artykuł argumentuje, że tak peryferyjna pozycja Niemiec w Radzie jest spowodowana radykalizmem ich preferencji oraz niską skłonnością do udzielania koncesji w negocjacjach.

Jednocześnie artykuł przewiduje, że po wyjściu Wielkiej Brytanii z UE Niemcy nadal będą izolowane w Radzie, a ich sukces w głosowaniach w tej instytucji pozostanie na niskim poziomie.

Malwina Ewa Kołodziejczak

Słowa kluczowe: Naczelny Dowódca Sił Zbrojnych; system kierowania bezpieczeństwem narodowym; kanclerz; minister obrony narodowej; szef sztabu; bezpieczeństwo narodowe

W artykule przedstawiono uwarunkowania i regulacje dotyczące funkcjonowania odpowiednika Naczelnego Dowódcy w Niemczech w systemie kierowania bezpieczeństwem narodowym.

Celem artykułu jest charakterystyka uwarunkowań wynikających z aktów prawnych, dokumentów strategicznych oraz praktyki (zwyczaju) obowiązujących w Niemczech w zakresie funkcjonowania odpowiednika Naczelnego Dowódcy.

Problem główny zawarty został w pytaniu: jakie są uwarunkowania prawno-organizacyjne funkcjonowania odpowiednika Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych w Niemczech? Wydaje się, że doświadczenia jak i podstawy prawne obowiązujące w Republice Federalnej Niemiec pozwalają jednoznacznie wskazać na zadania i kompetencje, a także podległość organizacyjną odpowiednika Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych.

Bogdan Koszel

Słowa kluczowe: Niemcy, Komisja Europejska, 2005-2019

Komisja Europejska pełniąc funkcję egzekutywy i inicjatora procesu ustawodawczego w UE, w XXI w. znajdowała się w centrum polityki europejskiej Niemiec. Politykom niemieckim w pierwszej kolejności zależało na: 1. powołaniu zgodnego z ich życzeniami przewodniczącego Komisji; 2. zapewnieniu kandydatom z Niemiec najważniejszych i prestiżowych stanowisk w każdym kolegium; 3. uzyskaniu możliwości wpływu na przebieg prac KE.

W ocenie autora artykułu Niemcom pod rządami kanclerz A. Merkel w większości udawało się zrealizować te zamierzenia, na co wpływ miało wzrastające znaczenie RFN w Unii Europejskiej i na arenie międzynarodowej.

W artykule zastosowano metodę instytucjonalno-prawną, komparatystyczną i decyzyjną

Mariusz Kozerski

Słowa kluczowe: Bawaria, system partyjny, wybory krajowe w Bawarii, *CSU*, partia dominująca

W Bawarii po 1945 r. wytworzył się specyficzny system partyjny oparty na dominacji Unii Chrześcijańsko-Społecznej (*CSU*).

Celem artykułu jest zbadanie okresu poprzedzającego wytworzenie się tego stabilnego układu oraz przedstawienie jego elementów: bawarskich ugrupowań parlamentarnych. Stawiane są pytania: o przyczyny tak znaczącego przemodelowania systemu, które nastąpiło w latach 60. XX w. oraz źródła sukcesów politycznych *CSU*.

Sformułowana teza nawiązuje do strategii bawarskich chadeków, mającej na celu (początkowo) pozyskanie, a następnie utrzymanie władzy: jest nią prezentowanie się jako regionalne ugrupowanie zyskujące szerokie poparcie społeczne poprzez jednoczesne akcentowanie zagadnień postępu i nowoczesności oraz tradycji i przywiązania do stron ojczyстых. W celu uzyskania szerszego spojrzenia na system partyjny Bawarii w jego początkowym kształcie, w artykule występują odniesienia sytuacji politycznej i gospodarczej w kraju po II wojnie światowej.

W pracy wykorzystana została metoda historyczno-analityczna, a w związku z tworzeniem wizji przyszłości bawarskiego systemu partyjnego oraz miejsca w nim *CSU* – metoda ekstrapolacji.

Krzysztof Koźbial

Słowa kluczowe: zjednoczenie Niemiec, była NRD, wschód Niemiec, bezrobocie, transformacja ustrojowa

30 lat po włączeniu NRD do RFN proces zjednoczenia Niemiec ciągle wydaje się niedokończony; wschodnia część Niemiec ciągle odbiega pod pewnymi względami od zachodniej.

W artykule podjęto analizę politycznych i społecznych konsekwencji zjednoczenia dla wschodnich krajów związkowych. Wnioski wskazują na to, że pod względem określonych zachowań politycznych (niższy poziom uczestnictwa w wyborach, głosowanie na ugrupowania skrajne: *Die Linke* - wcześniej *PDS* - a obecnie także na *AfD*, wreszcie sceptyczny stosunek do demokracji) czy społecznych (negatywne następstwa trwałego bezrobocia, migracje na zachód kraju, deindustrializacja), wschodnie kraje RFN zauważalnie odbiegają od zachodnich. Pod wieloma względami obszar byłej NRD przypomina byłe państwa socjalistyczne, w których też dokonał się proces ustrojowej transformacji.

Trudno w związku z tym ocenić, kiedy skutki połączenia obu państw niemieckich nie będą już dostrzegalne. Nie można wykluczyć, że proces ten potrwa jeszcze kilka dziesięcioleci.

W pracy wykorzystana została metoda historyczno-analityczna.

Beata Ociepka

Słowa kluczowe: zagraniczna polityka kulturalna, dyplomacja kulturalna, Niemcy, dialog, konflikt międzynarodowy

Zagraniczna polityka kulturalna Niemiec budzi coraz większe zainteresowanie badaczy. Celem tego artykułu jest przedstawienie jej rozwoju i jednocześnie wskazanie na jej specyfikę po zjednoczeniu Niemiec w 1990 r. Analiza zagranicznej polityki kulturalnej Niemiec to istotny problem badawczy, gdyż wykracza ona poza tradycyjnie stosowane w takim przypadku ujęcia

zakorzenione w badaniach dyplomacji publicznej lub brandingu państw. Autorka stawia hipotezę, iż zagraniczna polityka kulturalna Niemiec po zjednoczeniu, służyła nie tylko promocji państwa i rozwojowi międzynarodowej współpracy kulturalnej, ale także szerszej pojętemu bezpieczeństwu i dialogowi międzynarodowemu.

Autorka proponuje analizę polityki zagranicznej jako metodę badania, tj. analizę struktur, celów i strategii niemieckiej zagranicznej polityki kulturalnej w kontekstach historycznych i wewnętrznych; w dokumentach, raportach i debacie publicznej. Model niemiecki jest weryfikowany w niniejszym artykule poprzez przedstawienie, jak zagraniczna niemiecka polityka kulturalna była realizowana w Rosji, bezpośrednio przed i w okresie konfliktu na wschodzie Ukrainy, na przykładzie dwóch wydarzeń (studia przypadków): Roku Niemieckiego w Rosji 2012-2013 i Roku Języka Niemieckiego i Literatury w Rosji 2014-2015. Dzięki temu przedstawiono, jak strategie i struktury zagranicznej polityki kulturalnej Niemiec po zjednoczeniu sprawdziły się w warunkach konfliktu międzynarodowego.

Cele, przebieg i skutki badanych wydarzeń wskazują na utrzymujące się w niemieckiej polityce zagranicznej przekonanie o skuteczności dialogu w czasie konfliktów międzynarodowych oraz na narastającą polityzację niemieckiej zagranicznej polityki kulturalnej.

Jarosław Owsiański

Słowa kluczowe; :piłka nożna, kluby sportowe, związki sportowe, piłkarstwo niemieckie, rozbiory Polski, Cesarstwo Niemieckie, traktat wersalski.

W artykule została omówiona geneza piłki nożnej na terenie Niemiec i stopniowe przenikanie tej dyscypliny do wschodnich prowincji. Praca jest próbą odtworzenia, w ujęciu syntetycznym, dorobku piłkarstwa niemieckiego na ziemiach polskich zaboru pruskiego w zakresie rozwoju organizacyjnego, prowadzonych rozgrywek, dokonań klubów oraz sukcesów odnoszonych w rywalizacji sportowej w okresie do wybuchu I wojny światowej.

Na początku XX wieku utworzono Niemiecki Związek Piłki Nożnej (DFB), który koordynował działalność związków piłkarskich na terenie poszczególnych prowincji Cesarstwa Niemieckiego. Przyczyniło się to do rozwoju piłki nożnej także w prowincjach wschodnich. Z roku na rok powstawało coraz więcej klubów niemieckich, które brały udział w rozgrywkach mistrzowskich na szczeblu okręgów i związków regionalnych. Reprezentacje związków brały udział w rozgrywkach o Puchar Księcia (Kronprinzenpokal). Rozgrywki niemieckie

przyczyniły się do zapoczątkowania rozwoju polskiej piłki nożnej na tym terenie, w nurcie niezależnym od rozwoju tej dyscypliny w Galicji. Szybki rozwój futbolu został zahamowany przez wybuch I wojny światowej. Po jej zakończeniu, na mocy traktatu wersalskiego i wskutek wybuchu powstania wielkopolskiego, ziemie te ponownie znalazły się w granicach Rzeczypospolitej, co przyczyniło się do masowej emigracji Niemców do Rzeszy. Fakty te miały wpływ na zmiany świadomości narodowej i historycznej, które sprawiły, że zagadnienie rozwoju niemieckiej piłki nożnej w na ziemiach polskich zaboru pruskiego nie cieszyło się zainteresowaniem historyków sportu obu krajów.

Na podstawie źródeł historycznych i opracowań naukowych dokonano oceny rozwoju piłkarstwa niemieckiego i jego wpływu na rozwój polskiej piki nożnej w Wielkopolsce, Kujawach i na Pomorzu Gdańskim. W pracy wykorzystano analizę zachowanych materiałów źródłowych, ówczesnej prasy oraz opracowań historycznych.

Joanna Rak

Słowa kluczowe: ruch protestu, represje, dynamika radykalizacji, kontrola protestu, demokracja opancerzona, Teoria Szans Politycznych

Celami badania są identyfikacja i wyjaśnienie dynamiki radykalizacji Blockupy. Uwzględnia ono aktywność ruchu podczas całego cyklu mobilizacji przeciwko polityce surowości. Rozwiązane problemy badawcze to: dlaczego pomimo deklarowanej pokojowej orientacji ruch zradyzalizował się natychmiast po powstaniu, jaka była dynamika radykalizacji i co zdeterminowało te procesy.

Hipotezy badawcze zostały ugruntowane teoretycznie i opierają się na Teorii Szans Politycznych. Zgodnie z hipotezą, represje prawdopodobnie zdeterminowały dynamikę radykalizacji. Im bardziej kontrola protestu była zbliżona do modelu eskalowanej siły, tym większy był poziom radykalizacji Blockupy. Przekształcanie modelu kontroli protestu w taki sposób, by posiadał cechy negocjowanego zarządzania spowodowało deradykalizację ruchu. Wreszcie, czas trwania represji prawdopodobnie uwarunkował dynamikę radykalizacji.

W badaniach wykorzystano jakościową metodę analizy źródeł oraz technikę konceptualnej jakościowej analizy treści. Źródłami są informacje o wydarzeniach protestacyjnych Blockupy zgromadzone przez Federalne Ministerstwo Spraw Wewnętrznych (Niemcy) oraz zbiory danych GDELT.

Na podstawie analizy można stwierdzić, że podczas pierwszych dwóch faz radykalizacji Blockupy, policja zastosowała wyjątkowo represyjny rodzaj kontroli protestu, a więc model

eskalowanej siły. Od trzeciej fazy radykalizacji, model przyjął cechy modelu negocjowanego zarządzania. Fakt i czas trwania policyjnych represji wpłynęły na dynamikę radykalizacji Blockupy. Im bardziej kontrola protestu była zbliżona do modelu eskalowanej siły, tym wyższy był poziom radykalizacji Blockupy, ale wzrost radykalizacji następował dopiero w kolejnych fazach starć, a nie natychmiast. Pomimo pokojowego planu ruch zradyzalizował się natychmiast po powstaniu z powodu istniejącego dominującego represyjnego modelu kontroli protestu w Niemczech.

Bartłomiej Różycki

Słowa kluczowe: tożsamość narodowa, narracje historyczne, populizm, miejsca pamięci, Niemiecka Republika Demokratyczna (NRD), Alternatywa dla Niemiec (*AfD*)

W okresie podziału, władze obu państw niemieckich kształtowały własne oficjalne narracje historyczne. Niemiecka Republika Demokratyczna, mimo swojego komunistycznego charakteru, również formułowała własną narrację, opartą na stworzonych na jej potrzeby miejscach pamięci, kształtując w określony sposób tożsamość narodową swoich obywateli. Te miejsca pamięci uległy w znacznej mierze zatarcu po zjednoczeniu Niemiec, kiedy to zachodnia narracja historyczna stała się dominująca dla całego kraju. Nie oznaczało to jednak stworzenia uniwersalnej tożsamości narodowej. Obywatele byłej NRD, odczuwając zagrożenie dla własnej tożsamości, okazali się podatni na hasła populistyczne, nawiązujące do znanych im narracji.

W artykule przeanalizowano zmianę narracji, jaka nastąpiła na terenie Niemieckiej Republiki Demokratycznej po zjednoczeniu Niemiec oraz populistyczne działania partii politycznych, które pochylając się nad problemem tożsamości *Ossich*, zyskały ich poparcie. Analiza stanowi próbę odpowiedzi na pytanie o fenomen popularności Alternatywy dla Niemiec (*AfD*) we wschodnich krajach federacji.

Agnieszka Szczepaniak-Kroll

Słowa kluczowe: przywództwo, organizacje migranckie, liderki, migracje, migrantki, Berlin

Artykuł wpisuje się w nurt antropologicznych studiów nad relacjami władzy. Odwołuje się do teorii Pierre'a Bourdieu mówiącej, że władzę dzierżą ludzie posiadający określony

habitus, czyli dyspozycje. Przywództwo Polek, liderek stowarzyszeń migranckich, jest szczególnym rodzajem władzy - pozbawionej przemocy. Opiera się na ich szczególnej umiejętności wpływania na innych, wykorzystywanej w budowaniu relacji z członkami stowarzyszeń, posiadających charakter partnerski, opartych na współdziałaniu. Bohaterki artykułu - aktywistki wywodzące się ze środowiska migrantów i działające na jego rzecz migrantów, dzięki swojemu stylowi działania dołączyły do niewielkiej grupy kobiet, którym udało się przejść przez tzw. labirynt przywódczy w zmaskulinizowanym środowisku przywódców ogólnie pojętych organizacji.

Tekst ma odpowiedzieć na pytanie, kim są liderki w Niemczech, w Berlinie - Polki organizujące pomoc dla innych, kreujące w tym obszarze nowe strategie funkcjonowania.

Celem jest ustalenie, co wpłynęło na podjęcie przez nie tego rodzaju aktywności, jak obecnie ukierunkowane są ich działania, co cechuje przywództwo Polek, powodując, że staje się niezwykle efektywne.

Artykuł opiera się na tezie, że strategie aktywności liderek wykazują cechy coraz bardziej cenionego przywództwa transformacyjnego, w kobiecym wydaniu, nadającym mu szczególną specyfikę, uformowaną dodatkowo przez specyficzne, migracyjne warunki.

Oparty został na badaniach, przeprowadzonych przez autorkę – antropolożkę w Niemczech, w latach 2015-2018. Prace terenowe o charakterze jakościowym prowadzone były techniką wywiadu częściowo ustrukturyzowanego oraz rodzinnego.

Przedkładany artykuł to studium dwóch wybranych przypadków, reprezentatywnych jednak dla innych podobnych przypadków zaobserwowanych w Berlinie. Jego celem jest przybliżenie pewnego zjawiska i jednocześnie procesu dynamicznie się rozwijającego, wyznaczającego specyfikę i jeden z kierunków działania organizacji migranckich, nie tylko w kontekście niemieckim.

Agnieszka Szudarek

Słowa kluczowe: historia Niemiec w XX w., ruch kobiecy w Niemczech, prawa polityczne kobiet w Niemczech, niemiecki dyskurs emancypacyjny

W listopadzie 1918 r. rewolucyjny rząd w Niemczech nadał prawa wyborcze kobietom. Celem artykułu jest ukazanie różnych perspektyw interpretacyjnych z jakich ukazywane jest w literaturze przedmiotu to wydarzenie, a następnie odpowiedź na pytanie, czy działalność

mieszkańskich aktywistek, które od lat 90. XIX wieku coraz intensywniej zabiegały o pełnię praw politycznych dla kobiet, mogła zakończyć się sukcesem. Innymi słowy czy w wilhelmińskich Niemczech kobiety mogły liczyć na prawa wyborcze.

Rozstrzygnięcie tak sformułowanego problemu badawczego umożliwiło zastosowanie kilku metod badawczych, tj. krytycznej analizy literatury i źródeł, metody porównawczej oraz analizy kontekstu. Zastosowanie ostatniej z wymienionych metod miało istotne znaczenie dla wskazania zaplecza ideowego debaty na temat praw politycznych kobiet toczącej się w środowisku niemieckich aktywistek i wskazania roli paradygmatu macierzyńskości w budowaniu społecznej akceptacji dla udziału kobiet w polityce.

Oparcie roszczeń do praw wyborczych na zadaniach społecznych kobiet nie stanowi o wyjątkowości niemieckiej debaty na temat równouprawnienia politycznego płci. Argumentacja ta nie była jednak wystarczająca dla niemieckich elit rządzących, tak jak i praca kobiet na rzecz państwa w latach wojny. Zapowiedź zmian ustrojowych sformułowana wiosną 1917 roku nie uwzględniała praw wyborczego dla kobiet. Lata współpracy z liberałami oraz działalności uświadamiającej nie przyniosły aktywistom mieszczańskim oczekiwanych rezultatów.

Z przeprowadzonych analiz wynika, że w wilhelmińskiej Rzeszy kobiety nie mogły liczyć w najbliższym czasie na pełne uczestnictwo w życiu politycznym. Rewolucja zmieniła porządek prawny w Niemczech, ale nie przerwała debaty publicznej na ten temat. Jej dorobek został wykorzystany w kampanii wyborczej do Zgromadzenia Narodowego i tym samym przyczynił się do wysokiej frekwencji wśród kobiet.

Joanna Trajman

Słowa kluczowe: Alternatywa dla Niemiec, społeczna rola kobiet, równość płci, gender mainstreaming, wyborczynie *AfD*

Ewolucja Alternatywy dla Niemiec od partii eurosceptycznej, powstałej na krytyce polityki rządu niemieckiego podczas kryzysu strefy euro, do ugrupowania prawicowo-populistycznego, budującego swój kapitał polityczny na antyimigranckich i rasistowskich hasłach, przyczyniła się do wykrystalizowania się stanowiska ugrupowania wobec kobiet i ich roli w społeczeństwie, a także równości płci.

Celem artykułu jest ukazanie – w oparciu na analizie dokumentów programowych ugrupowania, a także wypowiedzi jego członków w mediach – w jaki sposób *AfD* postrzega rolę kobiet w społeczeństwie niemieckim, jaki model relacji między płciami promuje, a także jak zapatruje się na równość kobiet i mężczyzn.

Ponadto podjęta została próba odpowiedzi na pytanie o atrakcyjność prezentowanej wizji dla kobiecego elektoratu. Dominacja skrzydła narodowo-konserwatywnego w partii sprawiła, iż ugrupowanie jest przywiązane do tradycyjnych ról społecznych pełnionych przez obie płcie, za nadrzędną wartość uznaje rodzinę, a kobietę traktuje w sposób przedmiotowy, sprowadzając jej istnienie do funkcji reprodukcyjnych i wychowawczych. Ugrupowanie neguje dorobek prawny w zakresie urzeczywistniania zapisów Ustawy Zasadniczej o równouprawnieniu kobiet i mężczyzn, a także realizacji polityki równości płci zgodnie z unijną strategią *gender mainstreaming*. Kryzys migracyjny przyczynił się ponadto do instrumentalizowania przez ugrupowanie tematów istotnych z punktu widzenia żeńskiej części społeczeństwa i wykorzystywania ich w celu ukazywania zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa ze strony obcych pod względem kulturowym i religijnym przybyszów.

Przeprowadzono przegląd literatury narracyjnej z badanego obszaru i wykorzystano metodologię nauk o polityce.

Dariusz Wojtaszyn

Słowa kluczowe: piłka nożna - 1. FC Union Berlin - Hertha BSC Berlin - mur berliński - kibice

Celem artykułu jest próba przedstawienia relacji piłkarskich pomiędzy najważniejszymi, najlepszymi i dysponującymi największym oddziaływaniem medialnym i społecznym zespołami w Berlinie: *Herthy BSC Berlin* oraz *1. FC Union Berlin*. Obie drużyny różnią się od siebie diametralnie - pochodzą z zachodniej oraz wschodniej części miasta, posiadają różną historię, zaplecze społeczne oraz strategię funkcjonowania klubu.

Problemem badawczym jest ukazanie - na tle dziejów obu klubów - relacji panujących w środowisku berlińskich kibiców piłkarskich.

Autor stawia hipotezę, że analiza - obejmująca okres od lat siedemdziesiątych XX w., czyli czas konstruowania zorganizowanego ruchu kibicowskiego - wykazała, że wzajemne stosunki sympatyków traktować można jako symboliczną egzemplifikację skomplikowanych relacji obywateli Wschodu i Zachodu (zarówno Berlina, jak i całych Niemiec). Sytuacja w kibicowskim środowisku Berlina odzwierciedla historię zrastania się miasta i wzajemnych relacji pomiędzy jego wschodnią i zachodnią częścią oraz ich mieszkańcami. Futbol potraktowany został jako swoiste medium, za pośrednictwem którego najbardziej swobodnie wyrażane są przekonania dużych grup społecznych, w których odzwierciedlają się sympatie i antypatie mieszkańców miasta.

Przeprowadzono przegląd literatury narracyjnej z badanego obszaru i wykorzystano metodologię nauk o polityce.

Krzysztof Żarna

Słowa kluczowe: Republika Słowacka, Republika Federalna Niemiec, polityka zagraniczna, Unia Europejska, stosunki międzynarodowe

Artykuł dotyczy znaczenia Republiki Federalnej Niemiec w polityce zagranicznej Republiki Słowackiej. Analiza objęła okres od powstania Republiki Słowackiej (1 stycznia 1993 r.) do zakończenia rządów Mikuláša Dzurindy w 2002 r. Przedstawiono rolę Niemiec w polityce zagranicznej Słowacji w okresie rządów Vladimíra Mečiara, Jozefa Moravčika i Mikuláša Dzurindy.

Założono następujące hipotezy: biorąc pod uwagę stosunki bilateralne to w latach 1993-2002 najgorsze relacje Republika Słowacka miała z Republiką Węgierską i Ukrainą, natomiast ciężko znaleźć jakiegoś negatywny czynnik, które rzutowałyby na stosunki z Republiką Federalną Niemiec, poza okresem rządów V. Mečiara, podczas których dochodziło do naruszeń praw człowieka. Po drugie Niemcy ze względu na swoją pozycję w Unii Europejskiej odgrywały istotną, chociaż nie decydującą rolę w procesie akcesji Słowacji do tej organizacji. W celu weryfikacji założonych hipotez zastosowano metodę komparatystyczną. Miała ona swoje zastosowanie w celu porównania polityki poszczególnych rządów w Bratysławie wobec Niemiec.

W opracowaniu swoje zastosowanie znalazła również metoda analizy decyzyjnej, która pozwoliła na przedstawienie sytuacji i procesów będących zwińczeniem decyzji podejmowanych przez przedstawicieli władz słowackich. Metoda instytucjonalno-prawna pozwoliła na przeanalizowanie umów multilateralnych i bilateralnych, których stroną była Republika Słowacka oraz aktów prawnych.

